

Inkretovo pisanje skeptično in distancirano, bolj kot za epizacijo (nacionalne) zgodovine mu gre za ohranitev njene nedoumljivosti in "naključnosti". Ali se bo slovenska Zgodba iztekla v happy end ali debakel, Inkret ne (na)pove. Pa tudi če bi vedel, ne bi povedal. Čeprav nas vse zelo zanima. (Ana Marija Hočevnar)

**Frederic Jameson: POSTMODERNIZEM. Problemi-Razprave, Analecta, Ljubljana 1992.** Ko je izšla Debeljakova *Postmoderna sfinga*, potem pa še Virkova *Postmoderna in "mlada slovenska proza"*, smo se kot otroci, ki prvič vidijo dedka Mraza, veselili prvih teoretičnih razmislekov o fenomenu, ki je v slovenski intelektualni (in paraintelektualni) javnosti prisoten že vsaj od srede osemdesetih let; vmes smo seveda kot najbolj sestradani požirali vse, kar je prek – največkrat privatnih – zvez pricurljalo v našo deželico in se je bodisi na takšen ali drugačen način lotevalo problematike okrog t. i. "umetnosti po modernizmu". S prevodom Jamesonove knjige smo končno dobili celovitejši vpogled tako v dobo, ki jo živimo – recimo postmoderno – kot tudi v umetnost, ki ji oziroma smo ji v zadnjih nekaj letih bolj ali manj zvesto sledili. Z drugimi besedami: Jameson se postmodernizma loteva na dva načina; prvi je tisti, ki ga lahko imenujemo socio-kulturološki in ki mu je posvečen domala ves prvi del sicer niti ne tako obsežne knjige, drugi pa skuša posamezne avtorje (Chandler, Hitchcock, King...) zaobjeti in nekako konkretizirati njihovo estetsko naravnost, skozi katero se menda že pretakajo določeni obrazci, ki so "se kasneje zares razvili" in ki jih danes imenujemo postmodernizem. In ne da bi to posebej razlagali, lahko mirne duše "pljunemo", da je pričujoča knjiga v veliki meri metodološki posnetek (ali pa narobe!) v začetku omenjene Virkove študije. V vsakem primeru pa delo, ki bi moralo postati obvezno čtivo vseh, ki se danes razglašajo za intelektualce oziroma to mislijo nekoč postati. (Tadej Čater)

**Stanko Janež: POT V PROSTOST. Samozaložba, Ljubljana 1992.** Stanko Janež, slavist in človek, ki je prepisovalce osnovnošolskih čtiv osrečeval s kratkimi vsebinami, kot nalašč zgoščenimi in zbranimi skupaj za instant uporabo, je izdal knjigo, v kateri so zbrane v zadnjih šestih desetletjih napisane zgodbe in reportaže. Janež tudi v zgodbah piše realistično, poročevalsko, gre mu za "življenje samo", ki ga bralcu podaja kot "izkušnje in doživetja". Vse zgodbe opisujejo nižje socialne sloje in kličejo k prevratu – jasno, pisane so bile pred vojno – reportaže pa se naslanjajo nad lepoto Notranjske. V obeh primerih pisanju zmanjka ravno tisto, kar bi ga lahko naredilo zanimivo tudi v času ekonomičnih in prefrigano izbranih zgodb oziroma tv feljtona – literarnost. (Jurij Primic)

**Erich Kästner: PIKICA IN TONČEK. Mladinska knjiga, Ljubljana 1993 (Zbirka Domen, ponatis; prevedel Mile Klopčič).** Knjiga je bila napisana pred 55-imi leti, pred nami pa je ponatisnjena slovenska izdaja. Prisrčno prikupna, humoreskna zgodba se pred bralci razplete v slogu detektivskega razkrivanja odnosov med junaki do srečnega konca. Sklep je pač lahko takšen zaradi – za tiste čase neobičajnega – prijateljsko ljubečega odnosa med glavnima otroškima junakoma. Prek Pikice in Tončka so

prikazane socialne razlike v nemški družbi med obema vojnoma. Kästner si je za vodilo izbral moralno predpostavko, da dobro premaga zlo. Zato se dogajanje zabavno razpleta do srečnega konca. Materialno blagostanje na eni in moralno duhovne vrednosti na drugi strani prerastejo v (malce naivno in marsikdaj kar nemogočo) kombinacijo, ki obema stranema napoveduje in zagotavlja brezskrbno prihodnost. (Sonja Juvan)

**Josef Kirschner: UMETNOST EGOIZMA. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1993 (prevedel Blaž Mesec).** Če smo se več kot štirideset let z "umetnostjo" bratstva in enotnosti učili kolektivizma, potem moramo v spremenjenih družbeno-političnih razmerjih vse pozabiti in se naučiti individualizma. Če se je namreč izkazalo, da nobena revolucionarna akcija ne spremeni ljudi, potem moramo vsaj znati zakoličiti meje svojega vrtička in ga v skladu s svojimi željami obdelovati. Takšna je "nova etika" nekdanjega skladiščnika, kasnejšega novinarja in občasnega predavatelja Josefa Kirschnerja, ki jo je začrtal že v svoji prvi knjigi *Manipuliranje – toda pravilno*. Njegova *Umetnost egoizma* pa je psihološki pripomoček, kako braniti svoj osebni teritorij pred vsakovrstnimi napadalci v vlogi žene, moža, sosedu, prijatelja, šefa, obrtnika, pa celo umetnika, ki imajo na razpolago tisočero manipulativnih sredstev potrošniške družbe – samo za to, da bi nas ponižali, ujeli, nam vsilili svoje mnenje ali nas izkoristili. Kirschner sicer ne daje nikakršnih napotkov za branje svoje živahno in tekoče pisane knjige, skrbno pa prikriva vprašanje, ali lahko potem, če slepo verjamemo njegovim besedam, še obvladamo umetnost egoizma. (Ignacija Fridl)

**Primo Levi: PERIODNI SISTEM. Založba Obzorja, Maribor 1992 (Zbirka Gibraltar, prevod in spremna beseda Marija Cenda-Klinc).** Italijanski pisatelj judovskega rodu se je hkrati ukvarjal s pisateljevanjem in kemijo. Po knjigi pričevanj o Auschwitzu in dveh zbirkah fantastičnih zgodb se je v starosti lotil še avtobiografskih epizod, ki so povezane s kemijo. *Periodni sistem* je tako bildungsroman kemika, ki vidi v svojem znanstvenem početju vedno tudi boj z naravo; knjiga je polna napetih opisov boja razuma in znanosti proti naravi in njenim (nečistim) stanjem, pa vendar je kemijsko opravilo – verjetno zaradi pisateljske izkušnje – še vedno (ali spet) sakralizirano. Stilno in pripovedno imenitna knjiga, s katero zbirka Gibraltar potrjuje svojo dosedanje kondicijo in standarde. (Jurij Primic)

**Peter Mlakar: SPISI O NADNARAVNEM. Analecta, Ljubljana 1992.** Ob knjižicah, kot so *Spisi o nadnaravnem*, velikokrat pomislimo na parafrazo parabole o cesarju in božjem. Namreč: pustimo Nadnaravnemu, kar je nadnaravnega, in potemtakem še Bogu, kar je božjega. Kajti če po več kot dva tisoč letih o Bogu še vedno ni moč napisati kaj bolj presenetljivega kot: "Bog je samo Bog," se vsi drugi predikati, ki bi to radi opisali in dokazali, lahko samo še smešijo. Vendar je, če drugega ne, Mlakarju treba priznati čut za "večno" aktualnost. Njegove "resnice" (če jih seveda prav razumemo), ki vidijo, da sta zlo in greh nad vsem, da vedno obstaja neki preostanek zla, ki ga nič ne premaga, da se bistvo zla izkaže v oprostljivosti, ki jo seva Milost...,